

פרק קדושים

אשר קדשו במצוותיו

**דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדושים
אני ה' אלקיכם (י"ט, ב')**

ופרש": "דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב נופי תורה תלין בה".

לכארה, מבקש רשי"י בדבריו המבוססים על דברי המדרש, לבאר מדוע משתמש התורה כאן בביטוי: "דבר אל כל עדת ישראל", שלא כמו במקומות אחרים בהם היא כותבת סתום: "דבר אל בני ישראל".

אכן לווי דברי רשי"י נראה היה לבאר את הנקודה הזו באופן אחר.

שכנון הנה, עלולים אנו לסביר, כי מצוה זו של 'קדושים תהיו' - אינה נוגעת אל כל אחד ואחד מישראל, אלא רק ליחידי סגולה ובעלי מדרגה... לפיכך, מבקשת התורה להציג ולהבהיר כי הדברים מופנים אל כל עדת ישראל, מהקטן שבקטנים ועד הגadol שבגדולים, וכולם מצוים ונדרשים להגיע למדרגת הקדשה' - קדושים תהיו!

וכיצד אמנים יכולים אנו, כל אחד מatanנו, להגיע למדרגה של 'קדשה'? תשובה לדבר - נראה כי נוכל למצוא בפסקים הבאים בהם מזכירה התורה את המצוות: 'איש אמו ואביו תיראו', 'לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו', 'לא תלך רכיל בעמק', 'לא תשנא את אחיך בלבך', 'הווכת תוכיה את עמייתך', 'לא תיקום ולא תיטור', 'ואהבת לרעך כמוך', 'את שבתו תשמורו', 'מןני שיבת תקום והדרת פני זקן', 'לא תעשו עוול במשפט', וכן הלאה - כאשר היא מסיימת ומסכמת: "ושמרתם את חוקותי ואת כל משפטיו ועשיתם אותם אני ה'".

כלומר, התורה מבירה לנו ולמדת אותנו, כי בכדי להגיע למדרגת הקדשה' אין לנו צרכים לעשות מעשים מופלגים, גבויים ומרומיים, או שונים ממנהג העולם... ההיפך הוא הנכון! דזוקא על ידי המעשים פשוטים והיוםומיים, על ידי הקפדה על מצוות התורה, הן על מצוות שבין אדם לחברו והן על מצוות שבין אדם למקום, הן על ידי מצוות עשה והן על ידי מצוות לא תעשה - נוכל לדרכו את מדרגת הקדשה', ולקיים את המצווה המוטלת علينا: "קדושים תהיו!"

הדגשה זו - אינה נוכחאה כמובן אלא באשר למצות מורה אב ואם - שכן טبع הדברים הינו שאדם מבוגר כבר אינו מתירא מפני הוריו שאינם יכולים להרע או להיטיב לו, בעוד לגביו מצות **כבוד אב ואם** - לא היה מקום להdagish נקודה זו שהיא ברורה מלאה, ומתאימה לטבע האנושי שגורם לאדם לכבד את הוריו יותר ויותר ככל שהוא מתגבר יותר ומכיר בטובות הגודלות שגמלו עמו כאשר התחסדו אליו מעודו...

חובת היחיד במתנות עניים

**ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכללה פאת שׂך לקצ'ר ולקְט
קצ'ירך לא תלקְט (י"ט, ט)**

לכאורה עליינו לבאר, מדוע פתח הפסוק בלשון רבים - **'ובקצרכם את קציר ארצכם, וסימם בלשון יחיד - לא תכללה פאת שׂך לקצ'ר ולקְט הלא לכאורה מתאים היה לכתוב את הפסוק כולו בלשון יחיד - או את הפסוק כולו בלשון רבים!**

ונראה לומר, שבמילויים אלו - מבקשת התורה להעמידנו על נקודה חשובה...
שכן עלול האדם לסבור căר הוא קוצר את שדהו בתקופת הקציר, כי אין כל משמעות לתוספת מתנות העניים שלו... הוא עלול לומר לעצמו: "גם בלאדי יש לעניים די והותר, ומתנותיהם לא יעלו ולא יורידו מאומה!"...

לפיכך, כותבת התורה מפורש: **"ובקצרכם את קציר ארצכם"** - כלומר: גם בזמן שבו כל ישראל קוצרים את שדותיהם, ומתנות העניים נתנות ברוחה בשדותם רבים - **"לא תכללה פאת שׂך, ולקְט קצ'ירך לא תלקְט"**, כלומר: כל יחיד וייחיד מצווה באופן פרטני להקפיד על מתנות העניים שלו, שכן מצוה זו אינה תליהה במידת הצורך של העניים במתנה זו - אלא חובה גמורה היא על בעל השدة לעשות את המוטל עליו ולהפריש את מתנות העניים כפי שמצויה התורה...

ומכאן, עליינו ללימוד מסר השכל הנוגע אלינו. שכן רבים מחשבים לפעמים את הצורך ולעדות הצדקה בתרומותם, ואת התועלת הבלתי משמעותית שתהייה לתרומה הקטנה שלהם בהתחשב בתרומות הרבות של עמק בית ישראל... אכן

ואמנם, בהמשך הפרשה - נאמר בפסוק (כ, ח): "וַיִּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתִי וְעֲשֵׂיתֶם אֶת מִקְדָּשָׁם". כלומר: התורה מסכמת את הדרכה שהיא העניקה לנו באשר לדרך הנכונה לרכושה את הקדשה, וסבירה כי אם נעשה אנו את המוטל עליינו, נקיים את מצוותיו ואת חוקיו של הקב"ה - איזה הוא יתרך ישפיע علينا שפע של קדשה ממרומים, וכפי שהפסוק אומר: "אני ה' מקדשכם!"

ועל כן, בטרם אנו מקיימים כל מצווה מהמצוות - אנו מברכים: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו". כלומר: אנו מודים לקב"ה על שנתן לנו את המצוות, אשר באמצעותן אנו יכולים להתקדש - שכן על ידן הוא משפיע علينا שפע של קדשה ממרומים!

אכן, ברור שאין די בקיום המצוות למעשה בצד להתقدس על ידן... כדי שתוכלנה המצוות לפעול את פועלתן הברוכה בנפשנו - علينا לקיים מראוי, מתוך כוונה והתבוננות, מתוך רצון אמיתי ופנימי לקיים את מצוותיו של בורא העולם, אבינו שבשמים, מלך מלכי המלכים!

רק כאשר נקיים את המצוות כראוי, לכל פרטיהן ודקדוקיהן - תהיה להם הסגולה המיוחדת זו להעלות את מדרגתנו הרוחנית כולה, ולהביאנו למדרגת הקדשה הנכפת אשר על השגתה אנו מוצווים!

מורא אב ואם גם באיש'

**איש אמו ואביו תיראו ואות שבותתני תשמרו אני ה' אליכם (י"ט,
ג)**

הנה מוצאים אנו, שכאשר כתבה התורה את מצוות **כבוד אב ואם** - היא לא הזכירה כי מצווה זו מופנית אל 'איש', אלא כתבה סתם (שםות כ, י"ב): "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך על האדמה אשר ה' אלקיך נותן לך". מעתה יש לעיין, מדוע כאן, בנוגע למצוות **מורא אב ואם** - ציינה התורה בהדגשה כי מצווה זו מופנית אל 'איש', וכותבה: "**איש אמו ואביו תיראו?**"?

ונראה לומר על פי דריש, כי כוונת התורה להציג שגם לאחר שגדל האדם והתבגר, וכבר נעשה 'איש' בעל בעמיו - עדין מחויב הוא במצוות **מורא אביו** ואמו, ואיןו יכול להשתמט מחויבתו זו!

אלא שהתוספות עדים מזמנים על תירוץ הגمراה, שכן מצינו סוגיא ערוכה במסכת בבא מציעא (דף ל"ב, ע"א), שם מבואר כי אם עומדים לפני האדם שניים: האחד הוא שונאו - ה Zukok לעזרה בטיענית בהמתו, ואילו השני הוא אותבו - ה Zukok לעזרה בפריקת משאו, או כי עליו להעדיין את טיענית השונא על פני פריקת האוהב, וזאת למרות שבדרך כלל יש להקדים את הפריקה שיש בה משום מניעת צער בעלי חיים. הסיבה לכך הינה, לאחר שהתורה מעדיפה שאדם זה יקיים את המצווה אשר היא לא כauraה 'פחות חשוב' - ובלבד שיוכוף את יצרו המעודד אותו לשונאו את אותו 'שונא', ולהמנע מלעוזר לו.

אכן עתה שואלים התוספות, אם אכן מדברת התורה על 'שונא' שנדראה כשהוא עבר עבירה חמורה - מדוע אנו מוצווים לכוף את יצרנו ולכבותו את השנאה שאנו חשים כלפי בלבינו? לכauraה ההיפך הוא הנכון! מוטב היה אילו היינו מטפחים את השנאה זו כלפי שונאים של הקב"ה!

ומתרצים התוספות זו"ל: "ויש לומר, כיון שהוא שונאו - גם חבריו שונאו אותו, דכתיב (משל לי"ז, י"ט): 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', ובאי מתחיך כדי שנאה גמורה, ושין כפיה יציר". כלומר: השנאה הראשונית - הייתה מוצדקת, אולם השנאה זו - מולידה שנאה שכגד, והיא מולידה שנאה חוזרת, וכן הלאה, כאשר השנאה המשנית זו - אינה מוצדקת ואין לה כל היתר, ולגביה יש צורך בכפיה יציר.

מעתה נראה, כי נוכל לשוב ולפרש את הפסוק דנן - על פי אותו העקרון שלימדונו חז"ל בפירוש הפסוק: "בכל לבבך". בשם שם ביארו חז"ל כי יש לעבוד את ה' בשני היצרים, ביצר הטוב וביצר הרע - אך גם כאן אסור לנו לשונeo את חברנו ביצר הטוב, וגם לא ביצר הרע...

ובמה דברים אמרו?

ישנה שנאה פשוטה - כאשר אדם שונeo את חבריו לשוא. שנאה זו - הינה שנאה של יצר הרע, ופשוט שיש להמנע ממנה. אכן, ישנו גם סוג נוסף של שנאה, והוא: כאשר אדם שונeo את חבריו באופן מוצדק, אולם על ידי כך מתעוררתו לבסוף גם שנאה בלתי מוצדקת... ובכן, הפסוק מחדש ומבהיר לנו כי גם השנאה זו - אסורה לחלווטין, ואין להתייר אותה למרות שיסודה בהיתר...

מכאן למדים אנו, כי גישה זו - פסולה מיסודה! מוטל علينا לעשות את שלנו - מלא את חובתנו במצוות הצדקה, מבליל לחשב חשבונות כלשהם!

שנאה מתוך מצוה...

לא תשנא את אחיך בלבך הוכח תוכיח את עמיתהך ולא תשא
עליו חטא (י"ט, י"ז)

לכארה יש לעין, מדוע כותבת התורה את המילה 'לבך' - בשני 'בייתין'? כמובן לא היה מספיק אילו היה נכתב בפסוק: "לא תשנא את אחיך בלבך"? אכן, הנה מצינו דוגמא נוספת למקום בו כתבה התורה 'לבך' - במקום 'לבך', והוא בפסוק אותו אנו אומרים פעמיים בכל יום בקריאת שמע (דברים ו, ה): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאודך".

גם כאן אנו מוצאים את המילה 'לבך' - אם כי במקרה זה חז"ל מתייחסים לנקודה זו, ומסבירים (ברכות דף נ"ד, ע"א): "בכל לבך - שני יצרך, ביצר טוב וביצר הרע". בפסוק שבפרשתנו לעומת זאת - אין אנו מוצאים כל המתיחסות לשינוי הלשון, ועלינו לבאר את פשרה.

ונראה לומר, בהקדם דברי הגמara במסכת פסחים (דף קי"ג, ע"ב): "כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו (שמות כ"ג, ה) - מי שונא? אילימא שונא נרכי - והא תניא: 'שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא נרכי!' אלא פשיטה שונא ישראל, וכי שרייא למנסניה? והכתיב: 'לא תשנא את אחיך בלבך'! אלא דאייכא סהדי דעתיב איסורא? قولן עלמא נמי מיסני שני ליה! מי שנא האי? אלא לאו כי האי גוננא חזיא ביה אייהו דבר ערוה?".

דהיינו: הגמara שואלת, כיצד נבין את דברי הפסוק: 'כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו?' היכיזד מתאפשר מיציאות של 'שונא'? הרי התורה אוסרת כל שנאה של אדם מישראל! היכן ישינה מצוה מיוحدת המתיחסת לאדם שעבר על ציוויו של הקב"ה ושנא את אחד מבניו בגין רצונו?

לפיכך מבארת הגמara, כי מדובר באדם שונא את חבירו משום שהוא ראה בו דבר ערוה. ככלומר: מדובר באדם מסוים אשר יודע באופן אישי על רעהו כי נכשל בעבירה חמורה, אולי מאוחר ואין עדים נוספים על המעשה - אסור לו לספר על כך לאיש, רק מותר לו אישית לשונא את אותו אדם בשל היותו חוטא ופושע.

לפיכך, עלינו לזכור כי גם כאשר אנו משוכנעים שמותר לנו על פי השולחן ערוך לשנו אadam פלוני או אלמוני - ההיתר זהה איינו גורף... עלינו לבחון היטב איזו שנהה מותרת ואיזו אסורה, וולעמוד באופן מדוקיק על המינון שהוא בגדיר 'היתר' - ואולי אפילו 'מצוה', לבל נverbו אותו חיללה ונגיע אל מחוזות האיסור הגמור...

שמירה ממאכלות אסורות מצילה עיריות

והבדלנים בין הבהתה הטהרה לטמאה ובין העוף הטעמאות לטהרה ולא תשקצו את נפשתיכם בבהתה ובעוף ובכל אשר תרמש הארץ אשר הבדלה לכם לטמא. והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי (כ', כ"ה - כ"ז)

לכאורה יש לנו לעמוד על הסמכות שמצינו כאן, בין פרשת העריות - לפרשת מאכלות אסורות, שתי פרשיות אשר הקשר ביניהם איינו נראה לעין.

ונראה, כי קשר הדוק יש בין שתי הפרשיות הללו. שכן הלא ידוע, כי על ידי אכילת מאכלות אסורות - מטמטם האדם את ליבו, וכפי שדרשו חז"ל (יומא דף ל"ט, ע"א) עה"פ (ויקרא י"א, מ"ג): "אל תשקצו את נפשתיכם בכל הארץ השraz ולא תטמא בהם ונטמתם בהם" - "תנא دبي ישמעאל: עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר: 'ולא תטמא בהם ונטמתם בהם', אל תקרי ונטמתם - אלא נטמטם".

נמצא איפוא, כי אם מבקש האדם לשמור את עצמו לבל יגרר אחר העריות - עליו להזהר במיזוח מאכלות אסורות, בכדי שלא יתטמטם ליבו ותהיה ליצר הרע שליטה מוחלטת עליו, עד שיוכל להביאו לידי איסורי הערים החמורים ביותר...